

ศึกษาการบริหารวิชาการของมหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย
(ประจำประเทศไทย) ในศตวรรษที่ 21

A STUDY OF ACADEMIC AFFAIRS ADMINISTRATION OF CALIFORNIA
DHAMMAKAYA OPEN UNIVERSITY (THAILAND) IN THE 21ST CENTURY

สุภาพร ประสิทธิ์¹

Supaporn Prasit

พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ฐิริปญโญ²

Phrakru SungkarukJukkrid

พระมหาชำนาญ มหาชาโน²

Phra Maha Chamnan Mahachano

บุญเชิด ชำนิศาสตร์²

Bunchoet Chamnisat

Corresponding Author E-mail: air.dou@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารวิชาการ 2. เพื่อศึกษาการบริหารวิชาการ และ 3. เพื่อเสนอแนวทางการบริหารวิชาการของมหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย (ประจำประเทศไทย) ในศตวรรษที่ 21 เป็นการวิจัยรูปแบบผสมผสาน (Mixed Method) เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นจากผู้บริหาร คณาจารย์ และนักศึกษา จำนวน 226 รูป/คน และสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารวิชาการ จำนวน 5 ท่าน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพการบริหารวิชาการของมหาวิทยาลัยขาดระบบในการวางแผนงานด้านการบริหารงานวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอนที่เป็นรูปธรรม

2. ผู้บริหาร คณาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารวิชาการ โดยภาพรวม รายด้านทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล และด้านการจัดการเรียนการสอน ตามลำดับความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ

3. แนวทางการบริหารวิชาการของมหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย (ประจำประเทศไทย) ในศตวรรษที่ 21 ควรดำเนินงาน คือ

3.1 ด้านหลักสูตร มหาวิทยาลัยควรจัดเนื้อหาในหลักสูตรการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมี เจตคติที่ดีต่อการเรียนพระพุทธศาสนาเพื่อนำไปใช้ในการดำรงชีวิตและสอดคล้องกับทักษะการเรียนรู้ ของนักเรียน

3.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน ควรเป็นสากลสามารถจัดการเรียนการสอนระบบทางไกลได้ไม่ซับซ้อน ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรใช้เทคโนโลยี และจัดกิจกรรมการเรียนรู้แก่บุคลากร ในมหาวิทยาลัยเรียนรู้กระบวนการสอน

¹ นิสิตหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

² อาจารย์ที่ปรึกษาสาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

3.3 ด้านสื่อการเรียนการสอน ควรมีความสัมพันธ์กับเนื้อหาและจุดมุ่งหมายรายวิชา สร้างความเข้าใจ มีความหลากหลาย น่าสนใจ เข้าถึงง่าย ประหยัด เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด ต่อการเรียนการสอน

3.4 ด้านการวัดและประเมินผล ควรมีระบบการวัดและประเมินผลที่มีความสัมพันธ์กับสภาพจริง และพัฒนาเครื่องมือวัดประเมินผลให้มีความทันสมัยสอดคล้องกับนโยบายการจัดการ ศึกษาของมหาวิทยาลัย

คำสำคัญ: บริหารวิชาการ, มหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย, ศตวรรษที่ 21

ABSTRACT

The objectives of this research were: 1) to study the state of academic affairs, 2) to study the academic affairs administration, and 3) to propose a guideline of academic administration of California Dhammakaya Open University (Thailand) in the 21st century. The mixed research methodology was used in the study. The quantitative data were collected by questionnaires from 226 informants consisting of administrators, teachers and students and then analyzed by frequency, percentage, mean, and standard deviation. The qualitative data were collected by in-depth interviews with 6 experts.

The results of the study found that:

1. The state of academic affairs administration lacked of a concrete plan for teaching and learning management.

2. The opinion towards academic affairs administration was at a high level totally. The highest level was on curriculum, followed by instructional media, measurement and evaluation, and teaching and learning management respectively.

3. The guidelines for academic affairs administration of California Dhammakaya Open University (Thailand) in the 21st century were as follows:

3.1 In curriculum, the course contents should help improve students' good attitude towards Buddhist study for applying it in living a life and relevance to learning skills.

3.2 In teaching and learning management, the management should be universal, not complicate, and support technology literacy and learning activity in the.

3.3 In instructional media, it should be related to the course contents and objectives, create understanding, and varied, interesting, economy, and furthermore produce efficiency and proficiency to teaching and learning system in the.

3.4 In measurement and evaluation, the criteria and system of measurement and evaluation should be up-to-date and relevant to the true state of the educational management policy of the university.

Keyword: Academic administration, Dhammakaya California, 21st Century

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งในการใช้กำหนดนโยบายหลักในการพัฒนาประเทศ เพราะหากเยาวชนของชาติมีการศึกษาดี ย่อมจะหมายถึงพลเมืองของประเทศที่มีคุณภาพที่ทัดเทียม หรือสูงกว่านานาชาติได้ จุดมุ่งหมายของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2552 ก็เพื่อพัฒนา และเปิดโอกาสให้ทุกคนได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยไม่มีข้อจำกัดทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมือง เพื่อให้การศึกษาเป็นประโยชน์ต่อบุคคลในการพัฒนาตนเองและครอบครัว พัฒนาอาชีพและการงาน พัฒนาชุมชน ประเทศชาติ และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนพัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม เพื่อให้อยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545, น. 2-5).

โลกในศตวรรษที่ 21 เป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสารที่ไร้พรมแดนของการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลก โดยเฉพาะทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศใช้เชื่อมโยงข้อมูลต่างๆ ของทุกภูมิภาคของโลก เข้าด้วยกันทำให้เกิดเครื่องมือที่หลากหลายในการเข้าถึงองค์ความรู้ต่างๆ ทั้งในเชิงวิชาการในการพัฒนาการเรียนรู้และเข้าถึงกระบวนการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลให้เยาวชนที่อยู่ในวัยศึกษาเล่าเรียนเปลี่ยนแปลงวิธีการดำเนินชีวิตและการเรียนในแต่ละวัน ซึ่งแตกต่างไปจากเยาวชนในยุคก่อนอย่างมาก (ถนอมพร เลาหจรัสแสง, 2557, น. 5).

จึงปฏิเสธไม่ได้ว่าเทคโนโลยีล้วนมีส่วนสำคัญที่ช่วยให้ชีวิตประจำวันสะดวกสบาย

มากยิ่งขึ้น แต่ในขณะเดียวกันศีลธรรมกลับค่อย ๆ เลือนรางลงไป ในสังคมไทย เราต่างมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจแต่ไม่ได้มุ่งพัฒนาจิตใจไปพร้อมกัน เนื่องด้วยสภาวะการณ์ของสังคมชาวพุทธยุคนี้จึงไม่ได้ให้ความสำคัญกับการฝึกฝนนิสัยมากนัก จึงมีมหาวิทยาลัยและสถาบันต่างๆ ที่เปิดสอนเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาให้เลือกมากมายเพื่อเป็นทางเลือกให้คนรุ่นใหม่ได้นำคำสอนของพระพุทธศาสนา มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ง่ายขึ้น การบริหารจัดการการศึกษาในระดับอุดมศึกษา จึงจำเป็นต้องมีการปฏิรูปและปรับรูปแบบการบริหารให้มีคุณภาพมากขึ้น เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม เทคโนโลยีข่าวสารและสังคมความรู้ไร้พรมแดน เพื่อผลิตบัณฑิตให้มีคุณภาพตามความต้องการของสังคมและตลาดแรงงาน ซึ่งต้องมีการพัฒนาในทุกๆ ด้าน ทั้งด้านวิชาการ วิชาชีพ และการสร้างองค์ความรู้ และส่งผลให้เป็นองค์การที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของสถาบันอย่างมีประสิทธิภาพ (Organizational Effectiveness) โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้เกิดประโยชน์สูงสุดด้วยการบูรณาการเพื่อความอยู่รอดและดำรงรักษาแบบแผนที่ดีขององค์การ (ปิติชาย ตันปิติ, 2547)

ซึ่งงานบริหารงานวิชาการเป็นกระบวนการบริหารที่มีความสำคัญและนับเป็นหัวใจสำคัญ ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา จุดมุ่งหมายของการบริหารงานวิชาการอยู่ที่การพัฒนาการเรียนรู้ การสอนเพื่อผลิตและเพิ่มขีดความสามารถของบัณฑิตให้มีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถ และมีคุณลักษณะตามมาตรฐานวิชาชีพ เป็นที่

ต้องการของสังคม อีกทั้งยังต้องมีคุณธรรม และจริยธรรม อันดี มีการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ตลอดจนมีองค์ความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในการประกอบวิชาชีพ ประพฤติปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดี อันจะนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่น ตามนโยบายของมหาวิทยาลัยและพัฒนาประเทศชาติให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไป (สุเทพ ไชยวุฒิ, 2560)

การทำวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเรื่อง “ศึกษาการบริหารวิชาการของมหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย (ประจำประเทศไทย) ในศตวรรษที่ 21” ซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาในระบบการศึกษาทางไกล จัดตั้งขึ้นมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2546 ณ เมืองอะซูซ่า ประเทศสหรัฐอเมริกา ถือเป็นมหาวิทยาลัยที่สอนพระพุทธศาสนาในระบบทางไกลแห่งแรกของโลก มีผู้เรียนจากทั่วทุกทวีปทั่วโลก โดยการวิจัยมุ่งศึกษาแนวทางการบริหารวิชาการให้สอดคล้องกับสภาวะปัจจุบัน ทั้งด้านการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล ทั้งนี้เนื่องด้วยการบริหารงานวิชาการเป็นกระบวนการบริหารที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งนอกจากจะเป็นหัวใจสำคัญ ในการจัดการศึกษาแล้ว ยังมุ่งเพื่อปลูกฝังศีลธรรมและความดีงาม เป็นระยะเวลากว่า 16 ปี ที่มหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย ได้เปิดการเรียนการสอน หากแต่ยังมีได้มีแบบแผนในการบริหารงานวิชาการที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม จวบจนถึงปัจจุบันมีผู้จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยแห่งนี้แล้วกว่า 4,000 รูป/คน มีผู้ให้ความสนใจในการเรียน ไม่ว่าจะป็นพระภิกษุและสามเณร เยาวชน นิสิต นักศึกษา ข้าราชการ พนักงานของรัฐและเอกชน ทั้งใน

และต่างประเทศ ซึ่งเป็นนิมิตหมายที่ดีของการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การเรียนจะบังเกิดผลก็ต่อเมื่อมีการนำหลักธรรมและความรู้ไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันให้ได้ ซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของการเรียน จะทำให้เราเป็นชาวพุทธที่สมบูรณ์ขึ้น ทั้งกายและใจ ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งในการช่วยขัดเกลาผู้คนให้เห็นความสำคัญในการทำความดีเพื่อสร้างบ้านเมืองของเราให้เป็นสังคมสันติต่อไป

จากความสำคัญของการบริหารงานวิชาการดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา การบริหารวิชาการ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล พร้อมทั้งดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารวิชาการ เพื่อหาแนวทางการบริหารวิชาการได้อย่างถูกต้องเหมาะสม อันจะนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ และมุ่งหวังให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ศึกษาจากมหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย ไปเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตได้อย่างแท้จริง อีกทั้งทักษะ ในศตวรรษที่ 21 เป็นที่สนใจขององค์กรต่างๆ และนักวิจัย ในหลายประเทศ ซึ่งจากการศึกษาของผู้วิจัย เห็นว่า แนวคิดของเครือข่ายองค์กรความร่วมมือเพื่อทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นแนวคิดที่ครอบคลุมสิ่งที่จำเป็นในการเรียนรู้ และมีระบบสนับสนุนในการจัดการศึกษาอย่างชัดเจน ที่สะท้อนให้เห็นความเป็นไปได้ในการพัฒนาด้านต่างๆ ในการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีหลายประเทศ ได้ศึกษาตามแนวคิดนี้เป็นพื้นฐานเพื่อพัฒนาการศึกษาของตนเอง ประเทศไทยเองก็เช่นกัน

ด้วยเหตุที่มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันที่มีบทบาทสูงสุดในการเสริมสร้างคุณภาพของบุคลากรทุกระดับของประเทศ ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการศึกษาการบริหารวิชาการของมหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย (ประจำประเทศไทย) ในศตวรรษที่ 21 โดยผลของการวิจัยครั้งนี้จะเป็นข้อมูลเพื่อ เป็นต้นแบบของการบริหารวิชาการของศูนย์สาขาอื่นๆ ได้นำเอารูปแบบการบริหารวิชาการของมหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย (ประจำประเทศไทย) ไปประยุกต์ใช้ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งจะทำให้มหาวิทยาลัยบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์

- 1 เพื่อศึกษาสภาพการบริหารวิชาการของมหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย (ประจำประเทศไทย)
- 2 เพื่อศึกษาการบริหารวิชาการของมหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย (ประจำประเทศไทย) ในศตวรรษที่ 21
- 3 เพื่อเสนอแนวทางศึกษการบริหารวิชาการของมหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย (ประจำประเทศไทย) ในศตวรรษที่ 21

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย
การวิจัยเรื่องวิชาการบริหารวิชาการของมหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย (ประจำประเทศไทย) ในศตวรรษที่ 21 เป็นการวิจัยใช้รูปแบบ ผสมผสานวิธี (Mixed method) โดยใช้เชิงปริมาณเป็นงานหลักและศึกษการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นงานสนับสนุน
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และคณาจารย์ของมหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย จำนวน 15 รูป/คน และนักศึกษา จำนวน 500 รูป/คน หาขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง R.V.Krejcie และ D.W.Morgan และได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 226 รูป/คน (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2551, น. 49)

3. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

3.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักการบริหารวิชาการ

3.2 กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือในการวิจัยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3.3 สร้างเครื่องมือแล้วนำเสนอร่างเครื่องมือการศึกษาต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขแล้วนำหาผู้เชี่ยวชาญ 5 รูป/คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาของการบริหารวิชาการ เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruence)

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบ่งออกเป็น 4 ตอน
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารวิชาการของมหาวิทยาลัยธรรมกาย

แคลิฟอร์เนีย (ประจำประเทศไทย) ตาม ขอบข่ายการบริหารวิชาการ 4 ด้าน 1) ด้าน หลักสูตร 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน 3) ด้านสื่อการเรียนการสอน 4) ด้านการวัดและ ประเมินผล

ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับแนวทางการบริหารวิชาการของ มหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย (ประจำ ประเทศไทย) ในศตวรรษที่ 21

ตอนที่ 4 แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร ของมหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย และ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้าน การบริหารวิชาการ

5. การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย

5.1 แบบสอบถาม (Questionnaire)

มีขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ 1) ผู้วิจัย ขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธ ศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาพุทธบริหาร การศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช วิทยาลัย เพื่อขอทดสอบเครื่องมือวิจัย และ หนังสือขออนุญาตแจกแบบสอบถาม 2) แจก แบบสอบถามให้กับผู้บริหารมหาวิทยาลัย ธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย คณาจารย์ของ มหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย และ นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียน ภาคการศึกษาที่ 2 / 2562 ด้วยตนเอง 3) เก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถาม โดยผู้วิจัยเป็นผู้รวบรวมด้วย ตนเอง และให้นักศึกษาส่งกลับมาทาง ไปรษณีย์

5.2 แบบสัมภาษณ์ (Interview) มี

ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล 1) ผู้วิจัยขอ หนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรพุทธศาสตร มหาบัณฑิต สาขาพุทธบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เพื่อขออนุญาตสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 2) นำหนังสือขออนุญาตสัมภาษณ์ และเอกสารที่ จำเป็นเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อนำไปมอบให้ผู้ให้ ข้อมูลสำคัญด้วยตนเอง โดยให้ผู้ให้ข้อมูล สำคัญ เป็นผู้กำหนดวัน เวลา สถานที่ ในการ ให้สัมภาษณ์ 3) เก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยแบบ สัมภาษณ์ และทำการบันทึกการสัมภาษณ์ ด้วยการจด บันทึกภาพนิ่ง และเครื่อง บันทึกเสียง

5.3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล วิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัย ในครั้งนี้ ใช้เครื่องมือทางคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติสังคมศาสตร์ เพื่อ วิเคราะห์หาค่าสถิติ ดังนี้

1) ค่าร้อยละ (Percentage) จาก สูตร

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนที่ต้องการเปรียบเทียบ}}{\text{จำนวนเต็ม}} \times 100$$

2) ค่าคะแนนเฉลี่ย (Arithmetic Mean) จากสูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{n}$$

เมื่อ \bar{X} แทน ค่าเฉลี่ยของ กลุ่มตัวอย่าง

$\sum fx$ แทน ผลรวมของ ผลคูณระหว่างคะแนนกับความถี่ของ คะแนน

N แทน จำนวนข้อมูล ตัวอย่าง

3) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จากสูตร

$$S = \frac{\sqrt{n\sum fx^2 - (\sum fx)^2}}{n(n-1)}$$

เมื่อ S แทน ค่าเบี่ยงเบน
มาตรฐาน

n แทน ข้อมูลทั้งหมด
 $\sum fx$ แทน ผลรวม
ทั้งหมดความถี่คูณคะแนน

5.4 การคำนวณหาค่าความ
สอดคล้องดัชนีระหว่างข้อความกับ
วัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence
Index = IOC) โดยความคิดเห็นของผู้
ผู้เชี่ยวชาญว่า เหมาะสม +1 ไม่เหมาะสม -1
และไม่แน่ใจ 0 ซึ่งมีสูตรดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC คือ ดัชนีความสอดคล้อง

R คือ คะแนนการพิจารณาของ

ผู้เชี่ยวชาญ

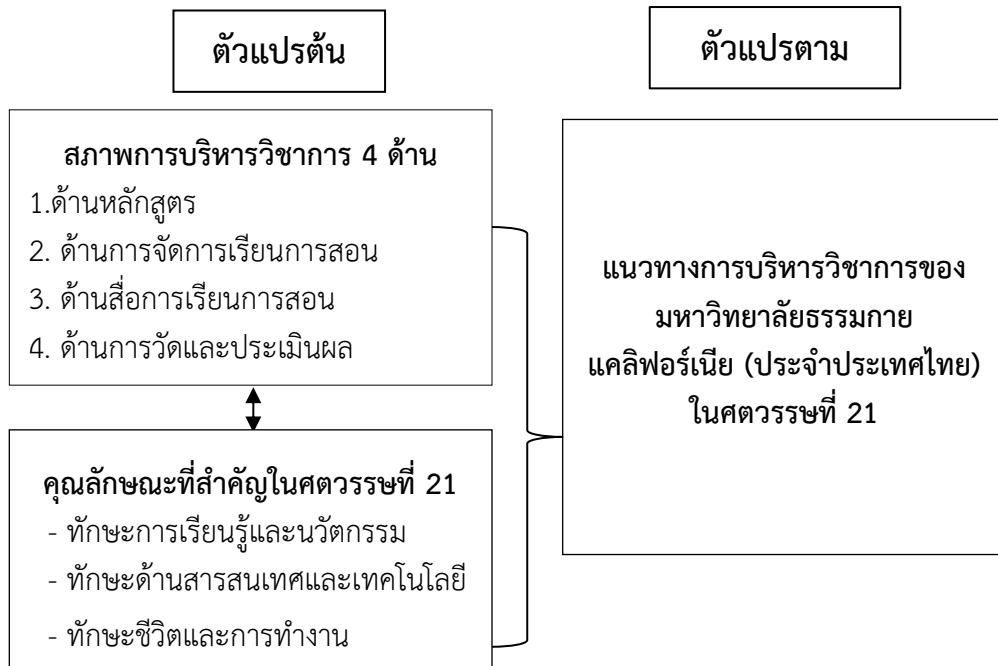
$\sum R$ คือ ผลรวมของคะแนน

การพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากผลการศึกษา เรื่อง ศึกษาการ
บริหารวิชาการของมหาวิทยาลัยธรรมกาย
แคลิฟอร์เนีย (ประจำประเทศไทย) ในศตวรรษ
ที่ 21 ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดไว้ ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป
เกี่ยวกับประชากรที่ใช้ดำเนินการวิจัย เป็น
ผู้บริหาร คณาจารย์ และนักศึกษาของ

มหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย จำนวน
226 รูป/คน จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ซึ่ง
ผู้วิจัยสรุปผลได้ต่อไปนี้

1.1 ผู้บริหาร คณาจารย์ และ
นักศึกษาของมหาวิทยาลัยธรรมกาย

แคลิฟอร์เนีย จำนวน 226 รูป/คน เป็นหญิง จำนวน 128 คน ชาย 98 รูป/คน

1.2 ผู้บริหาร คณาจารย์ และ นักศึกษาของมหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย จำนวน 226 รูป/คน มีอายุ 31 - 45 ปี จำนวน 61 รูป/คน มีอายุ 15 - 30 ปี จำนวน 57 รูป/คน มีอายุ 46 - 55 ปี จำนวน 51 รูป/คน มีอายุ 56 - 70 ปี จำนวน 43 รูป/คน และมีอายุ 71 ปี ขึ้นไป จำนวน 14 รูป/คน

1.3 ผู้บริหาร คณาจารย์ และ นักศึกษาของมหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย จำนวน 226 รูป/คน มีสถานภาพ เป็นพระภิกษุ จำนวน 90 รูป สถานภาพเป็น วิทยเกษียณ จำนวน 58 คน สถานภาพอื่นๆ จำนวน 26 คน สถานภาพธุรกิจส่วนตัว จำนวน 22 คน สถานภาพข้าราชการ จำนวน 16 คน และมีสถานภาพพนักงานบริษัท จำนวน 14 คน

1.4 ผู้บริหาร คณาจารย์ และ นักศึกษาของมหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย จำนวน 226 รูป/คน ผู้บริหาร คณาจารย์ จบการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 6 รูป ปริญญาเอก จำนวน 1 รูป และนักศึกษา จบการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 74 รูป/ ประถมศึกษา / มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 54 รูป/คน มัธยมศึกษาตอนปลาย / ปวช. จำนวน 51 รูป/คน ปริญญาโท จำนวน 25 รูป/คน ปวส. / อนุปริญญา จำนวน 14 รูป/คน และปริญญาเอก จำนวน 1 รูป/คน

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารวิชาการของมหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย (ประจำประเทศไทย) มีผลสรุปดังนี้

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ โดยภาพรวม มีความคิดเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก และรายชื่อ มีข้อที่ 1 ด้านหลักสูตร มีความคิดเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด ที่เหลือทั้งหมดอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย คือด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัด และประเมินผล และด้านการจัดการเรียนการสอน ตามลำดับความสำคัญ มีดังนี้

2.1 ด้านหลักสูตร โดยภาพรวมด้านหลักสูตร มีความคิดเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด รายชื่อ มี 6 ข้อที่ 1, 5, 7, 8, 9 และ 10 ด้านหลักสูตร มีความคิดเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด คือผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน พระพุทธศาสนา เนื้อหารายวิชาทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในพระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น เนื้อหาความรู้ในรายวิชาที่เรียนมีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ เนื้อหาความรู้ในรายวิชาที่เรียนมีการจัดลำดับความยากง่ายของเนื้อหา ตามลำดับความสำคัญ

2.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมด้านการจัดการเรียนการสอน มีความคิดเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก รายชื่อ มีข้อที่ 10 ด้านการจัดการเรียนการสอน มีความคิดเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ มีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะพึงประสงค์ ที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ และที่เหลือทั้งหมดอยู่ในระดับมาก กิจกรรมการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิด และเกิดความรู้ใหม่ๆ ตามลำดับ

2.3 ด้านสื่อการเรียนการสอน โดยภาพรวมด้านสื่อการเรียนการสอน มีความคิดเห็นด้วย อยู่ในระดับมาก และรายข้อ มีข้อที่ 3 ด้านสื่อการเรียนการสอน มีความคิดเห็นด้วยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ มีการแจ้งรายข้อ หนังสือ เว็บไซต์ และระบบสืบค้นข้อมูลที่จะศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเอง และที่เหลือทั้งหมดอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด สื่อช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ความเข้าใจในเนื้อหา ตามลำดับ

2.4 ด้านการวัดและประเมินผล โดยภาพรวมด้านการวัดและประเมินผล มีความคิดเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก รายข้อทุกข้อ ผู้บริหาร คณาจารย์ และนักศึกษา มีความคิดเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก เรียงจากมากไปหาน้อย คือ มีการรายงานผลการเรียนของผู้เรียนให้ได้รับทราบเมื่อสิ้นภาคการศึกษาทุกครั้ง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด มีการทบทวนเนื้อหาก่อนสอบและเปิดโอกาสให้ซักถามข้อสอบเพื่ออธิบายให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจมากขึ้น ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยความคิดเห็นของผู้บริหาร คณาจารย์ และนักศึกษาของมหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย มีดังนี้

1. ผลการวิจัยความคิดเห็นของผู้บริหาร คณาจารย์ และนักศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของมหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย ภาพรวมและทุกด้าน อยู่ในระดับมาก เพราะเห็นตรงกันว่า งานวิชาการเป็นสิ่งสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนของทุกสถาบัน เช่น งานวิชาการด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียน

การสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553, น. 1). กล่าวว่า งานวิชาการเป็นงานหลักของการบริหารสถานศึกษา ไม่ว่าจะสถานศึกษาจะเป็นประเภทใด มาตรฐานและคุณภาพของสถานศึกษาจะพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเกี่ยวข้องกับหลักสูตรการจัดโปรแกรมการศึกษา และการจัดการเรียนการสอนที่หัวใจของสถานศึกษาอาจจะเกี่ยวข้องทางตรงหรือทางอ้อม ขึ้นอยู่กับลักษณะของงานนั้น อีกทั้งเป็นการศึกษาควบคู่กับการดำรงชีวิต มุ่งให้ผู้เรียนได้ศึกษาและฝึกฝนศาสตร์แห่งความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ คือ มีความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมของพระพุทธศาสนา ได้ฝึกฝนประสบการณ์การปฏิบัติธรรมอย่างต่อเนื่อง มีความเข้าใจเรื่องโลกและชีวิตตามความเป็นจริง มีอุดมการณ์เป้าหมายชีวิตในการเกิดมาเป็นมนุษย์สามารถนำความรู้มาฝึกฝนอบรมตนเองตามพุทธวิธี นำความสุขสงบมาสู่ชีวิต และเป็นกัลยาณมิตรให้กับผู้อื่นได้

2. ด้านหลักสูตร ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เพราะการจัดการหลักสูตรมุ่งให้ผู้เรียน มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนพระพุทธศาสนา อีกทั้งเนื้อหาวิชาทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในพระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น มีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต สอดคล้องกับ พระมหาวุฒิชัย วุฑฒิชโย (การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 ธันวาคม 2562) จากบทสัมภาษณ์ว่า หลักสูตรต้องตอบโจทย์นักศึกษา คือ ต้องให้สามารถนำความรู้ไปใช้ในแก๊ททุกซ์ และทำให้ชีวิตให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นได้ ทั้งนี้หลักสูตรที่ให้แกผู้เรียนจะต้องมีความง่าย ไม่มีความเป็น

วิชาการหรือพระพุทธศาสนามากเกินไป เพื่อให้เข้าถึงผู้เรียนที่มีพื้นฐานต่างกัน ทั้งในแง่ของวุฒิ วัย ประสบการณ์และความเชื่อ นำรูปแบบใหม่ๆ มาพัฒนาเพื่อบริหารจัดการหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้นเหมาะสมกับวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เพื่อให้ได้หลักสูตรใหม่ที่ทันสมัยขึ้น

3. ด้านการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหาร คณาจารย์ และนักศึกษา มีความคิดเห็นด้วย อยู่ในระดับมาก เพราะการจัดการเรียนการสอนมีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะพึงประสงค์ที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ และมีกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้ผู้เรียนเข้าใจในเนื้อหามากขึ้น สอดคล้องกับบทสัมภาษณ์ของ พระมหาวุฒิชัย วุฑฒิชโย (การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 ธันวาคม 2562) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอน ต้องมีความเป็นสากล สามารถจัดการด้วยระบบทางไกลได้ ไม่ซับซ้อน ควรมีการใช้เทคโนโลยี เช่น Line Youtube และ Website เป็นช่องทางในการปฏิสัมพันธ์ระหว่างคณาจารย์และผู้เรียน และต้องมีการสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกรักตัวในการศึกษาตลอดเวลา ดังนั้นจึงต้องใช้เทคโนโลยีเข้าช่วย

4. ด้านสื่อการเรียนการสอน ผู้บริหาร คณาจารย์ และนักศึกษา มีความคิดเห็นด้วย อยู่ในระดับมาก เพราะมีการแจ้งรายชื่อหนังสือ เว็บไซต์ และระบบสืบค้นข้อมูลที่นักศึกษาค้นคว้าได้ ด้วยตนเองเมื่อใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนแล้ว ผู้เรียนสามารถเข้าใจและเรียนรู้เนื้อหาได้ดีขึ้นอีกทั้งเนื้อหาความรู้จากสื่อสามารถนำไปใช้ประโยชน์ทั้งในด้านการศึกษาและ

ชีวิตประจำวันได้ (กิดานันท์ มลิทอง, 2547, น. 76). ได้เสนอหลักการเพื่อประกอบการพิจารณาเลือกสื่อ คือสื่อนั้นต้องสัมพันธ์กับเนื้อหาบทเรียนและจุดมุ่งหมายที่จะสอนทันสมัย น่าสนใจ เหมาะสมกับวัย ระดับชั้น ความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียน สะดวกในการใช้ วิธีใช้ไม่ซับซ้อน มีคุณภาพ ราคาไม่แพง จนเกินไป และควรเป็นสื่อที่ผลิตเอง สอดคล้องกับ พระมหาวุฒิชัย วุฑฒิชโย (การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 ธันวาคม 2562) ที่ได้กล่าวว่า สื่อต้องมีความน่าสนใจ ง่ายต่อการใช้งาน ควรจัดระบบสื่อให้สืบค้นได้ง่าย และสามารถเข้าถึงได้ทุกเพศ ทุกวัย ทั้งนี้ควรมีการจัดการสื่อเป็นตอนสั้นๆ เพิ่มความหลากหลาย ทั้งรูปแบบ VDO และแบบฟังอย่างเดียว เพื่อสะดวกต่อการใช้งานตามแต่สถานการณ์

5. ด้านการวัดและประเมินผล ผู้บริหาร คณาจารย์ และนักศึกษา มีความคิดเห็นด้วย อยู่ในระดับมาก เพราะมีการรายงานผลการเรียนของผู้เรียนให้ได้รับทราบเมื่อสิ้นภาคการศึกษาทุกครั้งและการวัดและประเมินผล การเรียนมีความชัดเจนและยุติธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้ตามเวลา สอดคล้องกับ พระมหาวุฒิชัย วุฑฒิชโย (การสื่อสารส่วนบุคคล, 15 ธันวาคม 2562) ที่ให้สัมภาษณ์ว่า การวัดผลต้องเที่ยงตรง (Validity) คือมีความเป็นมาตรฐาน โดยเฉพาะการวัดผลภาคปฏิบัติซึ่งเป็นนามธรรม จะต้องแปรสิ่งที่เป็นนามธรรมมาเป็นรูปธรรมให้ได้ และวัดผลได้สอดคล้องกับความเป็นจริง มีการพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลอยู่เสมอ

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ศึกษาการบริหารวิชาการ มหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย (ประจำประเทศไทย) ในศตวรรษที่ 21 มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การวิจัยเรื่อง ศึกษาการบริหารวิชาการของมหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย (ประจำประเทศไทย) ในศตวรรษที่ 21 มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

2. ด้านหลักสูตร หลักสูตรควรมุ่งให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียน พระพุทธศาสนาส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในพระพุทธศาสนามากยิ่งขึ้น มีประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต นำความรู้ไปใช้เพื่อแก้ปัญหา ทันสมัยเป็นปัจจุบันและสอดคล้องกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21

3. ด้านการจัดการเรียนการสอน การจัดการเรียนการสอนควรมีความเป็นสากล สามารถจัดการด้วยระบบทางไกลได้ ไม่ซับซ้อน มีการส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะที่ดีในการสอน สอดรับกับทักษะในศตวรรษที่ 21 รวมทั้งเพิ่มพูนความรู้เรื่องการใช้เทคโนโลยีผ่านสื่อ สร้างกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหามากยิ่งขึ้น เกิดการปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคณาจารย์และผู้เรียน

4. ด้านสื่อการเรียนการสอน สื่อควรมีความสัมพันธ์กับเนื้อหาและจุดมุ่งหมายรายวิชา สร้างความเข้าใจ มีความหลากหลาย น่าสนใจ กระชับ เข้าถึงง่าย ประหยัด เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด สะดวกต่อการใช้งานตามแต่สถานการณ์ ทันสมัยเหมาะกับยุคศตวรรษที่ 21

5. ด้านการวัดและประเมินผล

ควรมีระบบการวัดและประเมินผลที่เที่ยงตรงสัมพันธ์กับเป้าหมายของการจัดการหลักสูตร มีการพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลอยู่เสมอและวัดผลได้สอดคล้องกับสภาพจริงในศตวรรษที่ 21

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

การวิจัยเรื่อง ศึกษาการบริหารวิชาการของมหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย (ประจำประเทศไทย) ในศตวรรษที่ 21 มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. จากผลการศึกษาความคิดเห็นผู้บริหาร คณาจารย์ และนักศึกษาของมหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย เรื่อง ศึกษาการบริหารวิชาการของมหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย (ประจำประเทศไทย) ในศตวรรษที่ 21 พบว่า ควรปรับปรุงแบบการเรียนการสอนให้มีความทันสมัย ผ่านระบบออนไลน์ มีสื่อที่หลากหลาย ทันสมัย น่าสนใจ กระชับ เข้าถึงได้ง่าย

2. จากผลการศึกษาความคิดเห็นผู้บริหาร คณาจารย์ และนักศึกษาของมหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย เรื่อง ศึกษาการบริหารวิชาการของมหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย (ประจำประเทศไทย) ในศตวรรษที่ 21 พบว่า ควรปรับหลักสูตรให้มีความทันสมัย นำหลักธรรม มาบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ควบคู่กันไปกับบทฝึกต่างๆ ผ่านกิจกรรมการเรียนการสอน มีระบบการวัดและประเมินผลที่เที่ยงตรงสัมพันธ์กับเป้าหมายของการจัดการหลักสูตร มีการพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลอยู่เสมอ

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยเรื่อง ศึกษาการบริหารวิชาการของมหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย (ประจำประเทศไทย) ในศตวรรษที่ 21 มีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ควรดำเนินการวิจัยเรื่อง ศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย

2. ควรดำเนินการวิจัยเรื่อง ศึกษาการบริหารวิชาการด้านการวัดและประเมินผลของมหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย (ประจำประเทศไทย) ในศตวรรษที่ 21

3. ควรดำเนินการวิจัยเรื่อง ศึกษาความเป็นสัปปายะในการบริหารวิชาการของมหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย (ประจำประเทศไทย)

แหล่งอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กิดานันท์ มลิทอง. (2547). *เทคโนโลยีการศึกษาร่วมสมัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์.
- ถนอมพร เลาหจรัสแสง. (2557). *ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 เพื่อการพัฒนาอาจารย์ของมหาวิทยาลัย เชียงใหม่*. เชียงใหม่: สำนักบริการเทคโนโลยีสารสนเทศ.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2551). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS (พิมพ์ครั้งที่ 9)*. กรุงเทพฯ: เอส. อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- ปิติชาย ตันปิติ. (2547). *การวิเคราะห์ปัจจัยเชิงระบบที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพองค์กรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทศึกษาศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- พระมหาวุฒิชัย วุฑฒิชโย. (2562, 15 ธันวาคม). สัมภาษณ์โดย สุภาพร ประสิทธิ์ [การบันทึกเสียง]. คณบดีคณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมกาย แคลิฟอร์เนีย, กรุงเทพฯ
- สุเทพ ไชยวุฒิ. (2560). *การพัฒนาคู่มือการบริหารจัดการงานวิชาการของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่).